

Левіна І.В.,

Національний університет “Острозька академія”

ДІАЛЕКТИ В КНИЗІ “ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ” ДЖУАН РОУЛІНГ

Кожна країна, кожний народ, кожна місцевість мають свої особливі умови розвитку, які є її характерними рисами і які відрізняють різні культури, надаючи їм щось особисте, надзвичайне та неповторне. У кожній мові існують спеціальні слова, які належать до національної лексики, не маючи повних аналогів в інших мовах. Такі слова називають діалектами. Діалект – це територіальний або соціальний різновид мови, що характеризується відносною єдністю його особливостей і вживається як засіб спілкування на обмеженій території або обмеженою групою людей.

Діалекти за своєю суттю бувають територіальні та соціальні. С.П. Бевзенко зазначає, що територіальний діалект – це різновид національної мови, якому властива відносна структурна близькість і який є засобом спілкування людей, об’єднаних спільністю території, а також елементів матеріальної і духовної культури, історично-культурних традицій, самосвідомості. [1]

Ф.Т. Жилко виділяє, що територіальний діалект ототожнюють з говором. Сукупність структурно близьких діалектів утворює наріччя, сукупність усіх наріч – діалектну мову, що є однією з двох основних форм (поряд з літературною мовою) існування національної мови [4].

В.М. Жирмунський визначає соціальний діалект як відгалуження загальнонародної мови, що вживається в середовищі окремих соціальних, професійних, вікових та інших груп населення [5].

В.О. Винник зазначає, що обсяг словника вищезгаданих груп населення зумовлюється ступенем їхньої відособленості від решти носіїв мови і включає в себе певну кількість специфічних повнозначних слів – іменників, прикметників, дієслів, прислівників, рідше – числівників і займенників (останні засвідчуються тільки в таємних соціально-діалектних системах) чи загальнонародних слів у специфічних значеннях (решта лексичних засобів – загальнонародні слова) [2].

Взагалі-то, класифікація сучасних англійських територіальних діалектів представляє серйозні труднощі, тому що їхні границі є нечіткими, а мовний стандарт усе більше й більше втручається в сферу поширення діалектної мови.

Одна із перших спроб класифікувати діалекти Великобританії була представлена в “Дослідженні англійських діалектів” (“The Survey of English Dialects”), проведеному у період з 1950 по 1961 року під керівництвом професора Гарольда Ортона з університету Лідс (University of Leeds) [6].

Перший лінгвістичний атлас Англії був опублікований у 1978 році, відредагований Ортоном (Orton), Джоном Відовсоном (John Widdowson) та Клівом Аптоном (Clive Upton). Дві наступні публікації були зроблені на основі матеріалів “Дослідження англійських діалектів: словник та граматики” 1993 року (Survey of English Dialect: the Dictionary and Grammar) та “Атласу англійських діалектів” 1996 року (An Atlas of English Dialects), обидва за співавторства Аптона та Відовсона [7], [8].

Ще одна спроба класифікувати діалекти Великобританії була

зроблена А. Єллісом. [3] Хоча його класифікація і має деякі недоліки, проте вона в цілому досить точно відображає діалектну карту сучасної Великобританії. А. Єлліс поділяє сучасні територіальні діалекти на такі групи:

- Північні діалекти:
- Середні діалекти:
- Східні діалекти:
- Західні діалекти:
- Південні діалекти: [3]

Найменш чарівними вважаються діалекти півдня Великобританії і, зокрема, Уеллса, хоча тут народилися багато відомих акторів і співаків. Потім слідує Вест Кантрі (West Country) з центром в Корнуоллі. Потім Девон з його сільськогосподарськими угіддями, фермерами і безпробудною нудьгою. Загальною властивістю цих діалектів є довге, розслаблене “е” і звичка “ойкати” [9].

На діалектах регіону Вест Кантрі хотілося б зупинитись детальніше. Джуан Кетлін Роулінг (Joanne Kathleen Rowling) народилась 31 липня 1965 році в Чіппінг Сотбері, Глостершир, Англія. Оскільки графство Глостершир знаходиться в південно-західній частині Англії, то діалекти цього району будуть відноситись до південної групи діалектів за класифікацією А. Єлліса.

Діалекти цього графства відомі під назвою “діалекти Вест Кантрі”. Це родовий термін, який застосовується до будь-якого з декількох діалектів англійської мови, які використовують жителі південно-західних областей Англії, загально відомих як Вест Кантрі. Регіон Вест Кантрі містить в собі Брістоль, Корнуолл (Cornwall), Девон (Devon) і Сомерсет (Somerset), а також Глостершир (Gloucestershire), Херфордшир (Herefs) і Уїлтшир (Wiltshire). Вважається, що діалекти Вест Кантрі відображають вимову Англо-саксів (Anglo-saxons) значно краще, ніж інші сучасні англійські діалекти.

У книзі “Гаррі Поттер і Філософський камінь” Джуан Роулінг один із головних героїв на ім’я Рубеус Гегрід говорить діалектною мовою саме цього регіону Великобританії (Hagrid is known for his thick West Country accent) [10]. У його словниковому запасі зустрічаються такі фрази та слова:

– “Ah, go boil yer heads, both of yeh,” said Hagrid. “Harry – yer a wizard”;

– “... now, where’s me umbrella?”;

– “Come on, back in this infernal cart, and don’t talk to me on the way back, it’s best if I keep me mouth shut”;

- “Be grateful if yeh didn’t mention that ter anyone at Hogwarts”;
- “Gotta get up to town, get all yer books an’ that”;
- “Shouldn’ta lost me temper”;
- “Meant ter turn him into a pig”.

Приділивши увагу та проаналізувавши діалекти, використані у книзі “Гаррі Поттер і Філософський камінь” Джуан Роулінг, ми поділили їх на дев’ять основних груп (ця класифікація була зроблена на основі лексичних та граматичних форм діалектів у порівнянні із їх літературним значенням):

1. Слова, в діалектній формі яких усікається перший склад. Таких слів у книзі є три: `em (them); `sept (excerpt); `cause (because).

2. Слова, в діалектній формі яких усікається склад в середині слова: myst`ry – mystery; diff`rent – different; s`mon – come on.

3. Слова, в діалектній формі яких усікається останній склад: las` – last; abou` – about; jus` – just; don` – don’t; couldn` – couldn’t; fattenin` – fattening; gettin` – getting; cryin` – crying.

4. Слова, які в діалектній формі закінчуються на `ta’, `da’, `na’: mighta – might have; gotta – have got; outta – out of; a lotta – a lot of.

5. Слова, в діалектній формі яких відбувається зміна кореневої голосної: your – yer; for – fer; to – ter; into – inter; yourself – yerself.

6. Слова, в діалектній формі яких відбувається скорочення складу і злиття двох слів: d`yeh – do you; more`n – more than; closer`n – closer than; must`ve – must have; can`t`ve – can’t have.

7. Слова, в діалектній формі яких у прийменнику `of усікається приголосний: o` tea (of tea); o` course (of course).

8. Слова, діалектна форма яких повністю відрізняється від форми літературного значення слова: summat (something); yer (you are); dunno (don’t know).

9. Заперечувальна та стверджувальна частки: yeah (yes); nah (no).

Проаналізувавши ці та інші діалекти, використані у книзі “Гаррі Поттер і Філософський камінь” Джуан Роулінг, ми виділили наступні основні ознаки мови регіону Вест Кантрі:

– займенник yer вживається для позначення двох різних форм: присвійного займенника your та називного займенника you у поєднанні із дієсловом to be у теперішній формі 2-ої особи однини are (you are).

– особовий займенник me вживається для позначення особового займенника me (мене) та присвійного займенника my (свій).

– схема утворення зворотних займенників на діалекті Вест Кантрі така сама як і в сучасній англійській мові, а саме me, yer та до-

давання зворотної частки *self – meself, yerself*.

– граматично неправильна побудова речення.

Підсумувавши ці чотири основні ознаки, ми зробили висновок, що основною тенденцією використання територіальних діалектів Вест Кантрі у книзі “Гаррі Поттер і Філософський камінь” Джуан Роулінг є використання одного розряду займенників для позначення двох різних розрядів, а також граматично неправильна побудова речень, а саме упущення головних членів речення.

Література

1. Бевзенко С.П. Укр. діалектологія. – К., 1980.
2. Винник В.О. Опрацювання лексики обмеженого вживання у словнику української мови. В кн.: Слово і фразеологізми у словнику. – К., 1980.
3. Єлліс А. Классификация диалектов в английском языке. – 1999, С. 145.
4. Жилко Ф.Т. Ареальные единицы укр. языка. – В кн.: ОЛА МИ, 1970. –М., 1972.
5. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальные диалекты. – Ленинград, 1936.
6. British Library. Survey of English Dialects.
7. Orton, Harold; Dieth, Eugen (1952). A Questionnaire for a Linguistic Atlas of England. – Leeds: Leeds Philosophical and Literary Society.
8. Upton, Clive; Widdowson, J.D.A. (2006). An Atlas of English Dialects. 2nd ed. – London and New York: Routledge.
9. Upton, Clive; Parry, David; Widdowson, J.D.A. (1994). Survey of English Dialects: the Dictionary and Grammar. – London and New York: Routledge.
10. http://www.absoluteastronomy.com/topics/Rubeus_Hagrid